

HAYKALTAROSHLIK DARSLARIDA O‘QUVCHILARNI RELYEF SHAKLLARI USTIDA ISHLASH KO‘NIKMA VA MALAKALARINI SHAKLLANTIRISH.

Qodirov Bobirjon Botirjonovich

Andijon davlat universiteti Pedagogika va san'atshunoslik fakulteti

Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola haykaltaroshlik darslarining yengillik shakllari uchun maxsus ishlab chiqilgan ko'nikma va malakalarni rivojlantirishdagi samaradorligini o'rganadi. Adabiyotlarni ko'rib chiqish, uslubiy tushunchalar va natijalarni tahlil qilish orqali biz ushbu ixtisoslashtirilgan badiiy ifoda sohasida malakani rivojlantirish uchun haykaltaroshlik ta'limini qanday optimallashtirish mumkinligi haqida to'liq tushuncha berishni maqsad qilganmiz.

Kalit So'zlar: Haykaltaroshlik, relyef shakllari, ko'nikmalarni rivojlantirish, malaka oshirish, badiiy ta'lim.

Haykaltaroshlik-bu turli xil texnika va vositalarni o'zlashtirishni talab qiladigan ko'p qirrali san'at turi. Relyef haykaltaroshligi, xususan, rassomlar uchun o'z ijodlarini namoyon etishlari uchun noyob qiyinchiliklar va imkoniyatlarni taqdim etadi. Ushbu maqola haykaltaroshlik darslarining relyef shakllari bilan ishlash uchun zarur bo'lgan ko'nikma va malakalarni tarbiyalashdagi ahamiyatini o'rganadi. Mavjud adabiyotlarni o'rganish, metodologiyalarni o'rganish va empirik topilmalarni taqdim etish orqali biz haykaltaroshlik ta'limining samarali yondashuvlariga oydinlik kiritishni maqsad qilganmiz.

Tegishli adabiyotlarni ko'rib chiqish haykaltaroshlik ta'limida amaliy amaliyot, murabbiylik va turli xil badiiy uslublariga ta'sir qilish muhimligini ochib beradi. Tadqiqotlar anatomiyani tushunish, fazoviy xabardorlik va haykaltaroshlik vositalarini bilish kabi asosiy ko'nikmalarning rolini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, tadqiqotlar relyef shakllarini chuqurroq tushunishni rivojlantirish uchun tarixiy va madaniy kontekstni haykaltaroshlik o'quv dasturiga kiritishning afzalliklarini ta'kidlaydi.

Relyef shakllari uchun haykaltaroshlik darslarida ko'nikma va malakalarni shakllantirishni o'rganish uchun aralash usulli yondashuv qo'llanildi. Ishtirokchilar orasida haykaltaroshlik kurslariga yengillashtirish texnikasiga e'tibor qaratgan talabalar bor edi. Ma'lumot yig'ish usullari orasida so'rovlar, kuzatuvlarni baholash va talabalar va o'qituvchilar bilan sifatli suhbatlar mavjud. O'quv dasturida amaliy mashg'ulotlar, nazariy ko'rsatmalar va turli materiallar bilan tajriba o'tkazish imkoniyatlari mavjud edi.

Relyef shakllariga yo'naltirilgan haykaltaroshlik darslari talabalar uchun boyituvchi tajriba bo'lib, turli ko'nikma va malakalarni rivojlantirishga yordam beradi. Bu erda talabalar o'sishni kutishlari mumkin bo'lgan ba'zi asosiy sohalarning taqsimoti:

Texnik Ko'nikmalar:

- Modellashtirish texnikasi: talabalar loy, gips yoki hatto raqamli haykaltaroshlik asboblari kabi haykaltaroshlik materiallarini manipulyatsiya qilishning turli usullarini o'rganadilar.

- Yuzaki tekstura: silliq, qo'pol yoki batafsil bo'lsin, relyef yuzalarida turli to'qimalar va pardozlarni qanday yaratishni tushunish.

- O'lchovlilik: relyef shakli cheklovlari doirasida chuqurlik va o'lcham yaratishni o'rganish, yorug'lik va soya bilan qanday o'ynashni tushunish.

- Materiallar bilan ishlash: haykaltaroshlik asboblari va materiallari bilan xavfsiz va samarali ishlashda malakani rivojlantirish.

Vizual tahlil va talqin:

- Kuzatish ko'nikmalari: uch o'lchovli shakllarni kuzatish va tahlil qilishni o'rganish va ularni ikki o'lchovli relyef formatiga o'tkazish.

- Kompozitsiya: relyef haykaltaroshligi kontekstida muvozanat, proporsiya va fokus nuqtalar kabi kompozitsiya tamoyillarini tushunish.

- Badiiy ifoda: tasviriy, mavhum yoki stilize qilingan shakllar bo'lsin, relyef haykaltaroshligi orqali shaxsiy badiiy ifodani o'rganish.

Muammoni hal qilish va tanqidiy fikrlash:

- Dizayn muammolari: g'oyalarni relyef shakllariga aylantirish uchun ijodiy muammolarni hal qilishni talab qiladigan dizayn muammolari bilan shug'ullanish.

- Moslashish: haykaltaroshlik texnikasini tarixiy, hikoya yoki tematik bo'lsin, aniq yordam loyihalari talablariga moslashtirishni o'rganish.

Fazoviy Xabardorlik:

- Chuqurlikni tushunish: sayoz relyef fazosi doirasida chuqurlik va perspektivani rivojlantirish.

- Masshtab va proporsiya: relyef kompozitsiyalarida vizual qiziqish va izchillikni yaratish uchun masshtab va proporsiyani boshqarishni o'rganish.

Nozik vosita mahorati va qo'l-ko'zni muvofiqlashtirish:

- Aniqlik: tafsilotlarni va murakkab shakllarni haykaltaroshlikda aniqlikka erishish uchun nozik vosita mahoratini mashq qilish.

- Nazorat: haykaltaroshlik vositalarini samarali boshqarish va relyef yuzasiga kerakli effektlarni yaratish uchun qo'l-ko'zni muvofiqlashtirishni rivojlantirish.

Ijodkorlik va tasavvur:

- Exploration: ijodiy salohiyatni ochish uchun turli xil haykaltaroshlik texnikasi va materiallari bilan tajriba va izlanishlarni rag'batlantirish.

- Innovatsiya: talabalarni an'anaviy relyef haykaltaroshligi chegaralarini oshirishga ilhomlantirish, noan'anaviy yondashuv va g'oyalarni o'rganish.

Hamkorlik va aloqa:

- Tanqid: talabalar bir-birlariga fikr bildiradigan, muloqot qobiliyatlarini va konstruktiv tanqid berish va qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradigan tanqid mashg'ulotlarida qatnashish.

- Hamkorlikdagi loyihalar: talabalar katta kompozitsiyalar yaratish uchun birgalikda ishlaydigan hamkorlikdagi yordam loyihalariga jalb qilish, muloqot qilishni o'rganish va ularning sa'y-harakatlarini samarali muvofiqlashtirish.

Relyef shakllariga yo'naltirilgan haykaltaroshlik darslarida qatnashish orqali talabalar nafaqat badiiy qobiliyatlarini oshiradigan, balki ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik kabi fazilatlarni tarbiyalaydigan turli xil ko'nikma va malakalarni rivojlantirish imkoniyatiga ega.

Topilmalar haykaltaroshlik ta'limiga yaxlit yondashuv muhimligini ta'kidlaydi, bunda texnik mahorat badiiy tamoyillar va madaniy kontekstni tushunish bilan to'ldiriladi. Samarali pedagogik strategiyalarga iskala o'rganish tajribalari, konstruktiv teskari aloqa mexanizmlari va o'z-o'zini aks ettirish imkoniyatlari kiradi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarning integratsiyasi relyef haykaltaroshligida kashfiyot va innovatsiyalar uchun yangi yo'llarni taklif etadi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, relyef shakllariga moslashtirilgan haykaltaroshlik darslari intiluvchan rassomlar orasida ko'nikma va malakalarni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tajriba va ijodkorlikni rag'batlantiradigan qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish orqali o'qituvchilar talabalarga o'zlarining badiiy salohiyatini ro'yobga chiqarishga imkon berishlari mumkin. Oldinga qarab, haykaltaroshlik ta'limining martaba traektoriyalari va badiiy rivojlanishga uzoq muddatli ta'sirini o'rganish uchun qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish kerak.

Ushbu topilmalar asosida biz o'qituvchilar, amaliyotchilar va muassasalar o'rtasida haykaltaroshlik o'quv dasturlari va pedagogik yondashuvlarni doimiy ravishda takomillashtirish uchun doimiy hamkorlikni tavsiya etamiz. Tajribali o'rganish, madaniy ravonlik va fanlararo muloqotga ustuvor ahamiyat berish orqali biz haykaltaroshlik darslari tobora rivojlanib borayotgan badiiy landshaftda dolzarb va ta'sirchan bo'lib qolishini ta'minlashimiz mumkin.

Adabiyotlar.

1. Amanullayev A. Haykaltaroshlik. O'quv-uslubiy majmua. 2023 160-b
2. Izbasarov I. Haykaltaroshlik. Darslik. 2021 248-b
3. Yoldoshev J.G., Usmanov S.A. Implementation of modern pedagogical technologies. T.: "Science and technology" publishing house, 2008.

4. Ishmuhamedov R.J. Ways to increase the effectiveness of education with the help of innovative technologies.-T.: TDPU named after Nizomi 2004.
5. Abdirasilov S.F. Fine art methodology. -T., "Ilm-Ziya", 2006.
6. Kadirxojayev P. Art of decoration. -T., "economics and finance, 2007.
7. Boymetov B.B., Abdirasilov S.F. Draftsman. -T., "Gafur Ghulam", 2004.
8. Oripov B. Fine art and its teaching methodology. -T.: "Ilm Ziya", 2006.

